

WSTĘP

Położenie Lubelszczyzny na pograniczu zarówno językowo-kulturowym, jak i politycznym sprawia, że w centrum zainteresowania badaczy, skupionych w Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych PAN Oddział w Lublinie znajduje się problematyka, związana ze wspólnym istnieniem i przenikaniem się zjawisk językowych, literackich i kulturowych oraz z szeroko rozumianą współpracą transgraniczną. Kolejny już tom TEKI naszej Komisji wpisuje się w tę tematykę i przynosi artykuły poświęcone zarówno problemom językoznawczym, jak i literaturoznawczym.

Studia językoznawcze, zamieszczone w rozdziale pierwszym niniejszego tomu, stanowią kontynuację rozważań, które znalazły się w t. XI z 2016 r. Są to artykuły, które zostały wygłoszone podczas cyklicznej międzynarodowej konferencji językoznawczej *Język ukraiński poza granicami Ukrainy*, która odbyła się w Lublinie w październiku 2015 r. Czytelnik znajdzie tu przede wszystkim teksty, które przynoszą rezultaty badań nad osobliwościami języka pisarzy i poetów ukraińskich. Marija Stecyk pisze o dialektyzmach oraz elementach etnojęzyka w nowelistyce Wasyla Stefanyka. Tematyce dialektyzmów, ale w poetyckiej twórczości Iwana Franki, swoje rozważanie poświęciły Lilija Jawir-Lemec i Hanna Iwanoczko. Z kolei Łesia Barańska w swoim artykule, dotyczącym twórczości prozatorskiej Marii Matios, koncentruje się na zagadnieniu leksyki sakralnej, jej zmian i modyfikacji. Rezultaty badań nad socjokulturową i egzystencjalną treścią pola semantycznego *przestrzeń* w utworach poetyckiej Jewhenija Małaniuka przedstawia w swojej publikacji Lidija Prokopowycz. W ostatnim z tego cyklu artykułów Lubow Melnyk i Łesia Barańska przedstawiają czytelnikowi reprezentanta ukraińskiej literatury emigracyjnej – Ołeha Olżycza, koncentrując się na nakreśleniu językowego obrazu poety.

W rozdziale, mieszczącym studia językoznawcze, umieszczony został jeszcze jeden artykuł, z pogranicza językoznawstwa i glottodydaktyki. Nadia Gergało-Dąbek skupia się na problemie przekazywania polskich antropimów w języku ukraińskim oraz na kwestii celowości włączenia transkrypcji praktycznej do programu nauczania języka ukraińskiego jako obcego.

Prócz działu językoznawczego tegoroczna „Teka” zawiera także część literaturoznawczą, która wszakże prezentuje się znacznie skromniej. Składają się na nią trzy artykuły, każdy poświęcony innemu pisarzowi polskiemu wielorako powiązanemu z ziemią oraz kulturą ukraińską. Zaslugą Alberta Nowackiego jest nie tylko przypomnienie postaci Władysława Choźkiewicza

(ok. 1820-1898), pisarza, orientalisty, inżyniera, tłumacza utworów Bohdana Zaleskiego na język ruski, w końcu aktywnego działacza emigracyjnego. Nowacki wydobyl i omówił ciekawe archiwalia – rękopisy Chodźkiewicza przechowywane w Dziale Rękopisów Ukraińskiej Biblioteki Narodowej im. W. Wernadskiego w Kijowie, zwłaszcza notatki do mowy pogrzebowej wygłoszonej przez pisarza na pogrzebie jego przyjaciela Bohdana Zaleskiego.

Dwa pozostałe artykuły poświęcone są interpretacji utworów literackich. Maria Jolanta Olszewska zajęła się powieściami „ukraińskimi” Teodora Tomasza Jeża (Zygmunta Miłkowskiego, 1824–1915), w których ujawniają się jego poglądy na relacje polsko-ukraińskie i w których autor formułuje postulaty dotyczące tychże relacji. Janina Jakowenko za przedmiot swoich rozważań obrała utwory Franciszka Rawity-Gawrońskiego (1846-1930) – zbiór opowiadań *Od Poznania do Kijowa wszędzie Polska Jednakowa* oraz powieść *Na krasnym dworze* wykazując, iż przekonania pisarza prowadzą go do tworenia mitycznej wizji Ukrainy oraz relacji polsko-ukraińskich. Zestawienie obydwóch pisarzy, Jeża i Rawity-Gawrońskiego, ukazuje, że umiłowanie rodzinnej ziemi może prowadzić do różnych postaw względem cechującej ją różnorodności etnicznej.

Zarówno prace językoznawcze jak i literaturoznawcze unaoczniają zazębianie się polskiego i ukraińskiego dziedzictwa kulturowego. Dowodzą także, iż jego badanie wciąż prowadzi do odsłaniania nowych, wcześniej nie opisanych obszarów.

Od Redakcji